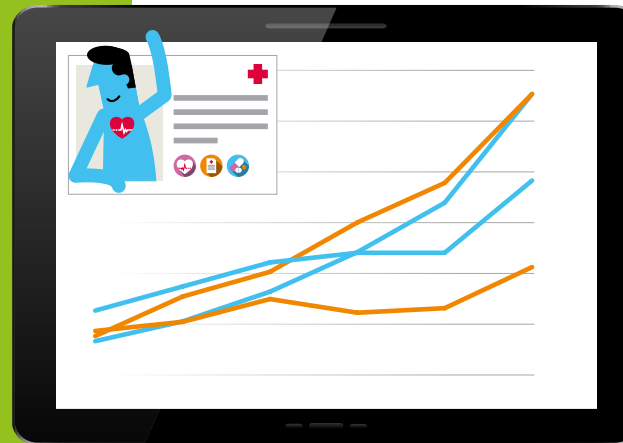

eHealth-monitor

Online inzage en contact

Themaverdieping 2
eHealth-monitor 2019

Inleiding 3

Discussie van de belangrijkste bevindingen 4

- Doelstelling online inzage 4
- Online inzage neemt sterk toe maar gebruik blijft nog achter bij de doelstelling 4
- Voordelen van online inzage 4
- Aanbod en gebruik van online diensten neemt toe 5
- Stimuleer het gebruik van online inzage en contact 5
- Zinvolle inzet van online diensten en contact vraagt om goede voorbereiding en organisatie 5
- Mogelijke vervolgstappen 6

Belangrijkste onderzoeksresultaten 7

- Aanbod online inzage neemt toe 7
- Gebruik online inzage blijft achter bij het aanbod 7
- Populair is de digitale aanvraag van een herhaalrecept of het stellen van een vraag 8
- Meerwaarde van online inzage 9
- Websites met gezondheidsinformatie door huisartsen vaker aangeraden dan online inzage 9
- Verpleegkundigen ervaren verschillende voordelen van patiëntenportalen 9

Referenties 10

Zie ook de andere online themaverdiepingen:

Noodzaak en meerwaarde

Zelfmanagement en telemonitoring

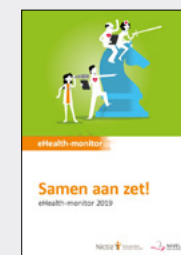

Begeleiding en ondersteuning op afstand

Elektronische gegevensuitwisseling en communicatie tussen zorgverleners

Deze themaverdieping is onderdeel van het rapport [eHealth-monitor 2019](#). Het beschrijft het gebruik en de ervaringen met ICT-toepassingen rondom ziekte en gezondheid die de zorggebruiker zelf in zijn eigen omgeving kan gebruiken. De belangrijkste bevindingen en mogelijke vervolgstappen staan aan het begin van deze themaverdieping vermeld. Daarna volgt een uitgebreidere beschrijving van de onderzoeksresultaten. In de tekst wordt verwezen naar tabellen die staan vermeld in de [tabellenbijlage](#).

Rapport eHealth-monitor 2019

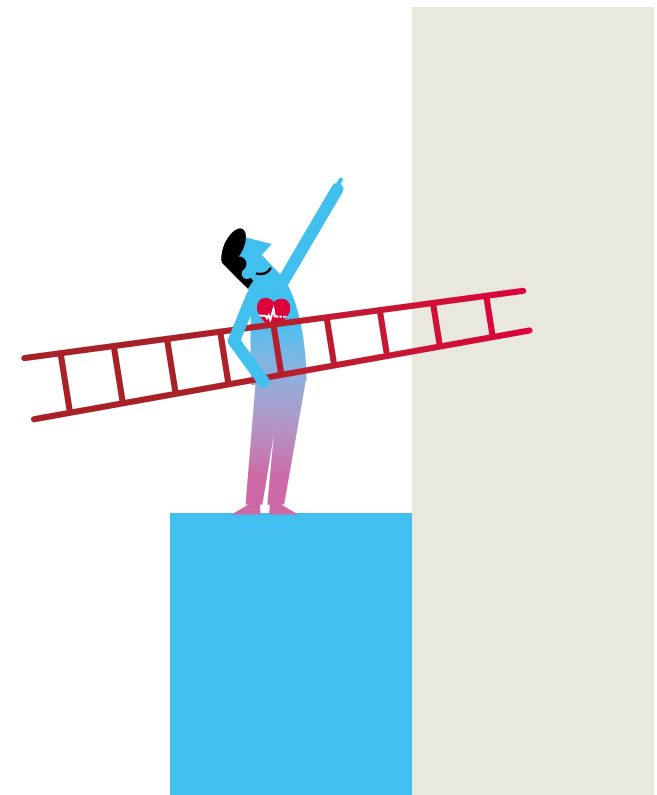

Tabellenbijlage eHealth-monitor 2019

Online inzage en contact

Medische gegevens van patiënten worden door zorgverleners bijna altijd digitaal bijgehouden^{1,2}. Zorggebruikers hebben steeds vaker de mogelijkheid om deze gegevens op afstand in te zien via digitale patiëntendossiers/persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO). Online inzage van persoonlijke gezondheidsgegevens heeft veel te bieden voor zorggebruikers, zorgverleners en de interactie tussen beiden. Door online inzage zijn zorggebruikers meer betrokken bij hun gezondheid en de zorg én kunnen zij zich beter voorbereiden op het consult met de zorgverlener³. Online inzage kan ook een proces van samen beslissen over de zorg en behandeling ondersteunen – mits het op de juiste manier wordt ingezet.

Per 1 juli 2020 heeft iedere Nederlander recht op elektronische inzage in de medische gegevens of op een elektronisch afschrift hiervan. Een uitzondering hierop betreffen de persoonlijke werkaantekeningen van de zorgverlener of gegevens die over een andere persoon gaan^{4,5}. Om elektronische inzage mogelijk te maken, is een digitale infrastructuur nodig die het mogelijk moet maken dat informatie de patiënt ‘volgt’ van de ene zorgaanbieder naar de andere zorgaanbieder⁶. Om dit te realiseren, heeft de overheid ingezet op diverse versnellingsprogramma's voor het verbeteren van de informatie-uitwisseling tussen patiënten en professionals in ziekenhuizen, zelfstandige behandelcentra, GGZ (VIPP), de Care (InZicht), de geboortezorg (BabyConnect) en in de huisartsenzorg (OPEN). Met het programma MedMij wordt mogelijk gemaakt dat digitale gezondheidsgegevens tussen zorggebruikers en zorgverleners op een veilige, gebruikersvriendelijke en toekomstvaste manier kunnen worden uitgewisseld.

Discussie van de belangrijkste bevindingen

Doelstelling online inzage

Sinds 2014 worden in de eHealth-monitor de doelstellingen van de toenmalige minister van VWS, Edith Schippers, gemonitord. In deze eHealth-monitor is expliciet aandacht besteed aan de realisatie van deze doelstellingen. Voor het thema 'online inzage' is gekeken naar de mate waarin deze doelstelling (**Box 2.1**) is behaald door inzicht te geven in het aanbod van online inzage volgens zorgverleners. Ook is onderzocht hoe groot het gebruik van online inzage door zorggebruikers en mensen met een chronische aandoening is.

Box 2.1 Doelstelling online inzage

"80 procent van de mensen met een chronische aandoening heeft binnen vijf jaar direct toegang tot bepaalde medische gegevens, waaronder medicatie-informatie, vitale functies en testuitslagen en kan deze desgewenst gebruiken in mobiele apps of internetapplicaties. Van de overige mensen betreft dit 40 procent. Dit heeft tot effect dat mensen bewuster zijn van hun eigen gezondheid en dat fouten in dossiers bij zorgverleners sneller worden gedetecteerd".

Online inzage neemt sterk toe maar gebruik blijft nog achter bij de doelstelling

In vergelijking met voorgaande jaren geven meer zorgverleners aan dat zij online inzage in het medisch dossier aanbieden aan patiënten. Toch blijft het aanbod en het gebruik nog achter bij de doelstelling over online inzage. Het daadwerkelijke aanbod van patiëntenportalen door ziekenhuizen ligt op ruim 80 procent (www.hoeonlineis-jouwziekenhuis.nl). Zes op de tien medisch specialisten geven aan dat zij online inzage aanbieden in de voor de patiënt 'gestelde diagnoses' en 'voorschreven medicatie'. Onder huisartsen is dat lager; 22 procent. Ook het gebruik van online inzage door zorggebruikers en chronisch zieken is nog laag: minder dan 10 procent van de zorggebruikers en circa 15 procent van de mensen met een chronische aandoening geven aan dat zij in het afgelopen jaar online hun medische gegevens hebben ingezien. Een van de redenen voor het lagere gebruik door zorggebruikers is dat zij vooral online hun gegevens bekijken wanneer zij dat echt nodig hebben voor hun ziekte en aandoening³.

Voordelen van online inzage

Zorgverleners zien de voordelen van online inzage. Desondanks vindt een kwart van de medisch specia-

listen en vier op de tien huisartsen online inzage 'ongewenst'. Zo willen ze bijvoorbeeld opmerkingen in het EPD kunnen zetten die niet direct kunnen worden gecommuniceerd met de patiënt maar wel nodig zijn voor henzelf of voor collega's. Ook vergt online inzage een andere manier van noteren, omdat de informatie nu ook voor patiënten begrijpelijk moet worden gemaakt. Deze genoemde nadelen zijn geen daadwerkelijke nadelen omdat in alle EPD-systemen vrije ruimte is voor het maken van 'voor de patiënt verborgen' notities. Om online inzage te bevorderen is voorlichting hierover aan zorgverleners en patiënten gewenst.

Opvallend is dat vrijwel alle huisartsen websites met gezondheidsinformatie zoals Thuisarts.nl of 'Moet ik naar de dokter' aan patiënten aanbevelen. Momenteel bedraagt het aantal bezoekers aan Thuisarts.nl rond de 130.000 per dag. Uit onderzoek is gebleken dat het gebruik van Thuisarts.nl leidt tot een daling van het zorggebruik⁸. Daarentegen wordt het patiëntenportaal minder aanbevolen; minder dan een derde van de artsen deed dat.

Chronisch zieken geven dit jaar opnieuw aan interesse te hebben in online inzage. Meer dan een derde heeft geen online inzage gehad in de eigen medische

gegevens van de huisarts en het ziekenhuis, maar zou dit wel willen. Zij verwachten vooral dat online inzagen een beter overzicht geeft van de zorg die zij hebben gekregen en dat zij hun gegevens in het medisch dossier beter kunnen controleren. Ook verwachten zij door online inzage meer betrokkenheid bij hun gezondheid of bij hun behandeling en een beter begrip van hun gezondheid of behandeling te krijgen.

Aanbod en gebruik van online diensten neemt toe

Als het gaat om online gemak- en contactdiensten bieden huisartsen het vaakst de mogelijkheid aan om een herhaalrecept aan te vragen (82 procent), gevolgd door de mogelijkheid om een medisch inhoudelijke vraag te stellen via beveiligde e-mail, portaal of app (68 procent). Dat geldt ook voor medisch specialisten, alhoewel daar de percentages lager liggen (33 en 44 procent). Ook onder zorggebruikers neemt het gebruik toe als het gaat om het aanvragen van een herhaalrecept via internet (19 procent) en een afspraak maken via internet (12 procent).

Stimuleer het gebruik van online inzage en contact

Gerichte ervaring is nodig om betrokken partijen goed inzicht te geven in de meerwaarde van online inzage en online contact. Dit kan ook door het delen van

eerdere ervaringen van ziekenhuizen met de implementatie van online inzage, zie hiervoor onder meer het handboek 'Online inzage Hoe regelen we dat?!'⁹. Een manier om zinvol en doelgericht gebruik van online inzage te stimuleren is om de focus te leggen op de meerwaarde hiervan voor zowel de zorggebruiker als voor de zorgverlener. Ook is het van toegevoegde waarde om het dossier te verrijken met links naar betrouwbare, patiëntgerichte informatie en om duidelijkheid te schetsen bij wie patiënten terecht kunnen met vragen.

Zorgverleners geven aan de online inzage en contact de patiënt meer inzicht oplevert (zie ook Themaverdieping [Zelfmanagement en telemonitoring](#)). Voor zorggebruikers is het voordelig dat de voor hen relevante informatie op één plek wordt aangeboden. Daarnaast kan het helpen om als zorgverlener afspraken te maken met de patiënt over de voorbereiding op een consult of bezoek met behulp van het dossier. Dit kan bijvoorbeeld door patiënten het overzicht van de voorgeschreven medicatie te laten controleren. Artsen geven namelijk aan dat het vaak schort aan gegevensuitwisseling omtrent medicatie (zie ook Themaverdieping [Elektronische gegevensuitwisseling en communicatie](#)).

Wanneer patiënten zelf proactief hun medicatie controleren, kunnen zij eventuele fouten hierin detecteren. Hierbij moet wel gezien worden voor welke patiënten dit wel en niet haalbaar is. Uit een pilot in 2015 naar medicatieveiligheid bleek dat 13 procent van de gebruikers van het portaal onjuist-

heden in het medicatieoverzicht meldden, bijvoorbeeld omdat het medicatiegebruik was gestopt, er nieuwe medicatie was toegevoegd of omdat de dosering van de medicatie was gewijzigd¹⁰.

Naast het stimuleren van het gebruik van online inzage is het begeleiden van nieuwe gebruikers die hun medische dossier online gaan inzien ook van groot belang. Zorgaanbieders moeten tijd vrijmaken om uitleg te geven aan gebruikers of dit bij externe partijen beleggen. Deze tijdsinvestering is nodig om op termijn de baten van online inzage te kunnen ervaren. Het is dan wel relevant om de verantwoordelijkheden goed te verdelen. Hierin kunnen verpleegkundigen een voortrekkersrol hebben. In de eHealth-monitor van 2018 werd duidelijk dat zowel zorggebruikers als verpleegkundigen een rol voor de verpleegkundigen zagen weggelegd in het begeleiden van patiënten in het gebruik van online inzage. Verpleegkundigen moeten hiervoor dan wel de tijd en de ruimte krijgen.

Zinvolle inzet van online diensten en contact vraagt om goede voorbereiding en organisatie

E-health gaat pas meerwaarde opleveren als de techniek goed werkt én de toepassingen op een optimale manier worden geïntegreerd in zorgprocessen, met een juiste zorgtaak op de juiste plek (zie ook Themaverdieping [Noodzaak en meerwaarde](#)). Als het gaat om de mogelijkheden van online diensten

en contact – zoals online herhaalrecepten aanvragen, online afspraken maken en het e-consult – ligt het voor de hand dat deze pas meerwaarde krijgen wanneer deze worden ingezet ter vervanging van reguliere diensten. Dit vraagt echter om aanpassingen van zorg- en werkprocessen. Dit vergt een goede organisatie en voorbereiding¹¹.

Mogelijke vervolgstappen

- Vermeld bij een ICT-toepassing voor online inzage, ook links naar websites met betrouwbare, patiënt-gerichte informatie zoals Thuisarts.nl, de kijkwijzer en websites patiëntenorganisaties.
- Benut de positieve ervaringen van zorgverleners met online inzage door hier publiciteit aan te geven. Besteed in reguliere nascholingen voor zorgverleners aandacht aan online inzage en concrete ICT-toepassingen zodat zorgverleners ervaring opdoen.
- Maak als zorgverleners afspraken met patiënten over de voorbereiding op een consult met behulp van online inzage. Focus hierbij op een zo concreet mogelijk doel dat voor alle partijen meerwaarde heeft, bijvoorbeeld controle van het medicatie-overzicht.
- Beleg als zorgaanbieders de verantwoordelijkheden en verdeel taken omtrent online inzage. Maak tijd en geld vrij om zorggebruikers te informeren en te begeleiden. Hierin kunnen verpleegkundigen een voortrekkersrol hebben.

Box 2.2 Goede voorbeelden

- Zorgaanbieders van GGZ-instelling Lentis ervoeren een aantal factoren die in de praktijk het succes van de implementatie van online inzage beïnvloedt, zoals de positie van de projectleider en de houding van het management ten opzichte van de invoering. Ook de communicatie rondom de implementatie, de digitale vaardigheden van gebruikers en het verwachtingsmanagement naar alle betrokkenen zijn van belang, net als de (afhankelijkheid van) techniek en leveranciers.
- Het Jeroen Bosch Ziekenhuis betrok patiënten al in een vroeg stadium bij de ontwikkeling van hun portaal met online inzage. De feedback van patiënten zorgde ervoor dat zij een andere indeling kozen voor het presenteren van gegevens.
- Het St Jansdal ziekenhuis in Harderwijk riep een digitaal doktersplatform in het leven. Dat leidde tot ambassadeurs voor online inzage. De zogenaamde 'DigiDocs' worden in hun rol gefaciliteerd door het ziekenhuis, onder meer door compensatie van de tijd die zij in innovatie investeren⁹.

Aanbod online inzage neemt toe

Het aanbod van mogelijkheden tot online inzage stijgt onder zorgverleners (**Figuur 2.1, 2.2 en 2.3**). Huisartsen en medisch specialisten bieden het vaakst inzage aan in de voor de patiënt gestelde diagnose en voorgeschreven medicatie. Voor zorggebruikers is het in vergelijking met voorgaande jaren vaker mogelijk om via internet zelf opmerkingen of gemeten gezondheidswaarden toe te voegen aan hun elektronisch patiëntendossier van huisarts. Van de medisch specialisten geeft zeven procent aan dat dit mogelijk is (Tabellen 2.2 en 2.4). Meer artsen geven aan dat patiënten inzage kunnen hebben in de binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen nadat het gesprek met de arts heeft plaatsgevonden, dan voordat het gesprek met de arts heeft plaatsgevonden (**Figuren 2.1 en 2.2**). Uit de eHealth-monitor van 2017 blijkt dat artsen vinden dat ze beter na het consult online inzage kunnen geven omdat uitslagen nadere toelichting nodig hebben en omdat artsen graag persoonlijk eventueel slecht nieuws brengen¹.

Gebruik online inzage blijft achter bij het aanbod

Meer zorggebruikers dan voorgaande jaren geven aan dat het mogelijk is om inzage te hebben in hun medisch dossier. Van hen geeft 10 procent aan dat dit mogelijk is bij hun huisarts; 23 procent geeft aan dat dit mogelijk is bij hun ziekenhuis (Tabel 2.11).

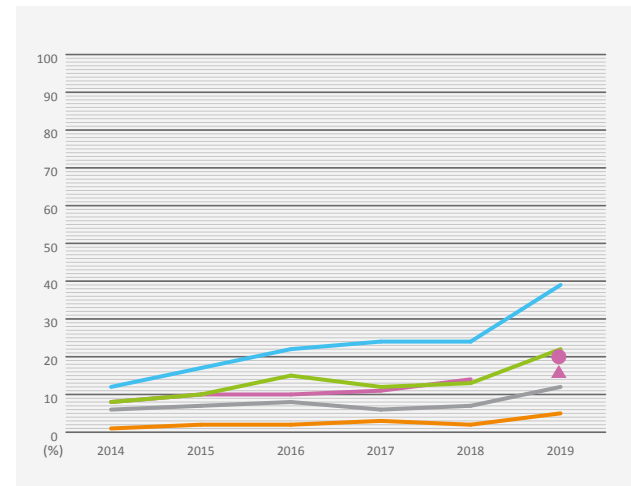
Figuur 2.1

Huisartsen

Percentage dat aangeeft in welke onderdelen van het medisch dossier patiënten online inzage kunnen hebben; van 2014 tot 2019.

* $p \leq 0,05$;

*** $p \leq 0,001$

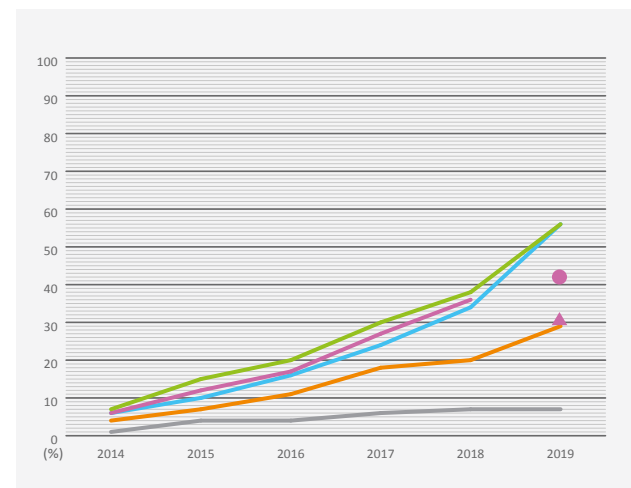
- Via internet zelf opmerkingen of gemeten gezondheidswaarden toevoegen aan hun eigen medische gegevens/elektronisch patiëntendossier *
- Via internet inzage krijgen in de voorgeschreven medicatie ***
- Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen nadat het gesprek heeft plaatsgevonden (2019)
- ▲ Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen voordat het gesprek heeft plaatsgevonden (2019)
- Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen
- Via internet inzage krijgen in notities (decursus) in het dossier
- Via internet inzage krijgen in de voor de patiënt gestelde diagnoses ***

Figuur 2.2

Medisch specialisten

Percentage dat online inzage biedt in onderdelen van het medisch dossier; 2014-2019.

*** $p \leq 0,001$

- Via internet zelf opmerkingen of gemeten gezondheidswaarden toevoegen aan eigen medische gegevens***
- Via internet inzage krijgen in de voorgeschreven medicatie***
- Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen nadat het gesprek heeft plaatsgevonden (2019)
- ▲ Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen voordat het gesprek heeft plaatsgevonden (2019)
- Via internet inzage krijgen in binnengekomen uitslagen van onderzoeken en laboratoriumbepalingen***
- Via internet inzage krijgen in notities (decursus) in het dossier***
- Via internet inzage krijgen in de voor de patiënt gestelde diagnoses***

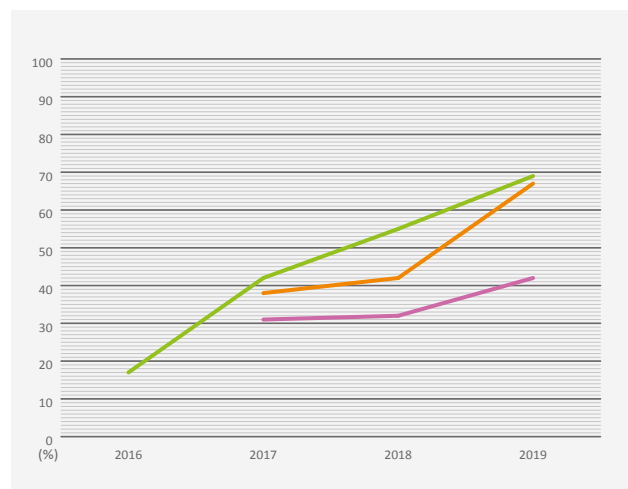
Het daadwerkelijke gebruik van online inzage onder zorggebruikers is laag. Slechts 5 procent van de zorggebruikers heeft bij de huisarts zijn medische gegevens digitaal ingezien. Bij het ziekenhuis betreft dit 14 procent (Tabel 2.12). Onder mensen met een chronische aandoening geeft 13 procent aan hun medische gegevens online te hebben ingezien bij hun huisarts. Van hen heeft 17 procent dit gedaan bij hun ziekenhuis. Wel is er bij deze groep veel interesse voor online inzage (Figuur 2.4).

Populair is de digitale aanvraag van een herhaalrecept of het stellen van een vraag

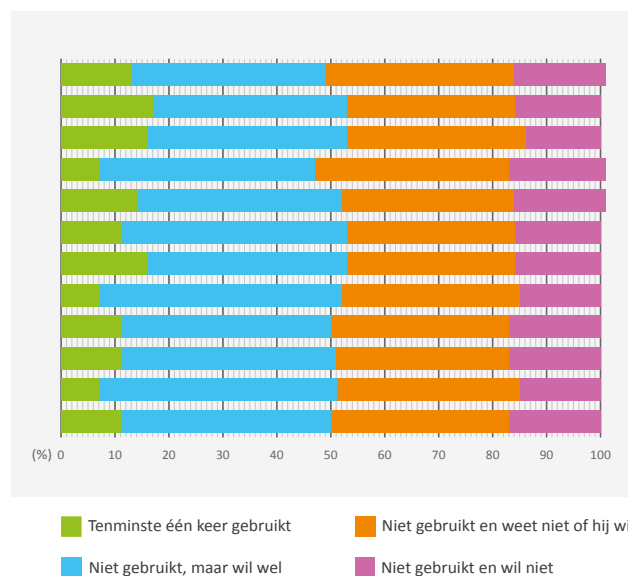
Huisartsen bieden het vaakst de mogelijkheid aan om een herhaalrecept aan te vragen (82 procent), gevolgd door de mogelijkheid om een medisch inhoudelijke vraag te stellen via beveiligde e-mail, portaal of app (68 procent) (Tabel 2.21 en 2.22). Ook bij de medisch specialist zijn dit de meest aangeboden online gemakdiensten: volgens een derde van de medisch specialisten kunnen patiënten online een herhaalrecept aanvragen. Het stellen van een medisch inhoudelijke vraag via beveiligde e-mail, portaal of app kan volgens 44 procent van de medisch specialisten (Tabel 2.23 en 2.24).

Van de zorggebruikers gaf 19 procent aan in het afgelopen jaar online een herhaalrecept te hebben aangevraagd bij de huisarts, 12 procent maakte online een afspraak met de huisarts en 8 procent stelde een

Figuur 2.3
Verpleegkundigen
Percentage organisaties dat werkt met een patiëntenportaal; van 2016 tot 2019.
* $p \leq 0,05$;
*** $p \leq 0,001$

Figuur 2.4
Mensen met een chronische aandoening
Percentage dat gebruik maakt en/of wil maken van online inzage in medische gegevens die de zorgverlener bijhoudt; in 2019.

Huisartsenpraktijk } Uw eigen medische gegevens
Ziekenhuis }
Huisartsenpraktijk } Een overzicht van medicijnen die
Apotheek } aan u zijn voorgeschreven
Ziekenhuis }
Huisartsenpraktijk } Uitslagen van onderzoek, zoals
Ziekenhuis } laboratoriumuitslagen, testuitslagen
of brieven van artsen
Huisartsenpraktijk } Uitslagen van metingen aan uw lichaam
Ziekenhuis } (anders dan laboratoriumuitslagen),
zoals uw bloeddruk of hartslag
Ziekenhuis } Uitslagen van beeldvormend onderzoek,
bijv. röntgenfoto's en echo's
Huisartsenpraktijk } Een overzicht van de (behandel)doelen
Ziekenhuis } en -afspraken over uw zorg

vraag via een e-consult aan hun huisarts. Voor deze diensten is een stijging zichtbaar ten opzichte van voorgaande jaren (Tabel 2.27 en 2.28). Bij het ziekenhuis zijn deze percentages lager. Van de zorggebruikers maakte 5 procent online een afspraak met een zorgverlener uit een ziekenhuis, 6 procent stelde een vraag middels een e-consult en 3 procent vroeg via internet een herhaalrecept aan (Tabel 2.32 en 2.33).

Meerwaarde van online inzage

Mensen met een chronische aandoening zien de meerwaarde in van online inzage. Onder deze groep geeft circa de helft aan het eens te zijn dat online inzage bijdraagt aan: een betere controle van hun gegevens in het medisch dossier, een beter overzicht van de zorg die ze hebben gekregen en meer betrokkenheid bij hun gezondheid en behandeling (Figuur 2.5).

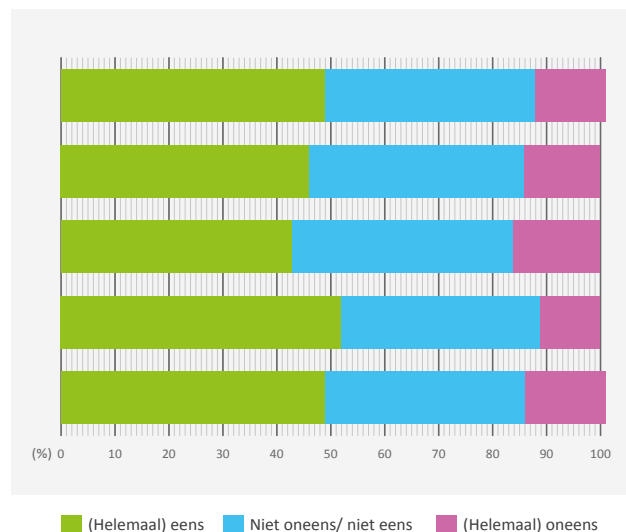
Websites met gezondheidsinformatie door huisartsen vaker aangeraden dan online inzage

Een kwart van de medisch specialisten en vier op de tien huisartsen vinden online inzage 'ongewenst' (Tabel 2.20). Daarnaast raadt een kwart van de huisartsen hun patiënten vaak of altijd aan om hun dossier online in te zien. Onder medische specialisten wordt dit door een derde aangeraden. Illusterend is dat meer dan 90 procent van de huisartsen websites met gezond-

Figuur 2.5

Mensen met een chronische aandoening

Percentage dat het eens is met stellingen over de bijdrage die online inzage heeft aan de zorg; in 2019.

Online inzage draagt bij aan:

... een beter overzicht van de zorg die ik gekregen heb

... een beter begrip van mijn gezondheid of behandeling

... beter zelf beslissingen kunnen nemen over mijn gezondheid of behandeling

... betere controle van mijn gegevens in het medisch dossier

... meer betrokkenheid bij mijn gezondheid of behandeling

heidsinformatie, zoals Thuisarts.nl of 'Moet ik naar de dokter', vaak of altijd aanraade aan hun patiënten (Tabel 2.37 en 2.38).

Verpleegkundigen ervaren verschillende voordelen van patiëntenportalen

Dit jaar vroegen we verpleegkundigen naar hun ervaringen met en hun verwachtingen van patiëntenportalen. Van de verpleegkundigen in de ouderenzorg ervaart 53 procent dat door de inzet van cliëntenportalen de kwaliteit van zorg verbetert. Het meest ervaren voordeel door verpleegkundigen in de zieken-

huiszorg is dat cliëntenportalen patiënten helpen te beslissen over hun zorg (62 procent). Verpleegkundigen in de huisartsenzorg ervaren vooral dat het de zelfredzaamheid van cliënten bevordert (65 procent) (Tabel 2.18). Daarnaast ervaren verpleegkundigen het als grootste nadeel dat patiënten moeite hebben om patiëntenportalen te gebruiken (33-57 procent) (Tabel 2.19). Dit wordt het meest ervaren door verpleegkundigen in de huisartsenzorg. Ook ervaart deze groep verpleegkundigen vaker dan de verpleegkundigen in andere zorgsectoren dat het veel tijd kost om patiënten uitleg te geven (29 procent) en dat de techniek niet goed werkt (24 procent).

1. Wouters, M., Swinkels, I., Sinnige, J., de Jong, J., Brabers, A., van Lettow, B., Friele, R., van Gennip, L. (2017). Kies bewust voor eHealth – eHealth-monitor 2017. Den Haag & Utrecht: Nictiz & Nivel.
2. Wouters, M., Swinkels, I., Sinnige, J., de Jong, J., Brabers, A., van Lettow, B., Friele, R., van Gennip, L. (2018). E-health in verschillende snelheden – eHealth-monitor 2018. Den Haag & Utrecht: Nictiz & Nivel.
3. Nederlandse Patiënten en Consumenten Federatie. Persoonlijk gezondheidsdossier, 2015.
4. Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. (2017a). Elektronische gegevensuitwisseling in de zorg. De Wet cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens in de zorg. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
5. Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. (2017b). Juridische factsheet. Wet cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
6. Ministers en staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2019). Kamerbrief over Voortgangsrapportage Innovatie & Zorgvernieuwing. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
7. Minister en staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport. (2014). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer betreffende e-health en zorgverbetering. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
8. Spoelman WA, Bonten TN, de Waal MWM, et al Effect of an evidence-based website on healthcare usage: an interrupted time-series study. *BMJ Open* 2016;6:e013166. doi: 10.1136/bmjopen-2016-013166
9. Brusse, B., De Jong, M., De Jonge, M., Van Lettow, B., Pluut, B., Schreuder, C., Hoiting, T., Tiemessen, N. (2018). Online inzage, hoe regelen we dat?! Den Haag: Nictiz. <http://kennismagazine.nictiz.nl/online-inzage-hoe-regelen-we-dat#!/home>
10. Nictiz. (2015). Patiëntparticipatie en Medicatieveiligheid <https://www.nictiz.nl/programmas/medicatieveiligheid-en-patient/patientparticipatie-en-medicatieveiligheid/resultaten-en-rapportages/>.
11. NHG, LHV, Nictiz. (2018). E-consult. Hoe regelen we dat?! Handboek voor huisartsenpraktijken. https://www.nictiz.nl/wp-content/uploads/2018/07/Handboek_econsult_pc.pdf.

Deze themabijlage is een onderdeel van de eHealth-monitor 2019.
Andere onderdelen hiervan zijn: het onderzoeksrapport,
4 andere themaverdiepingen, de tabellenbijlage, en de infographic.

Deze documenten zijn te downloaden van www.nictiz.nl en www.nivel.nl

Myrah Wouters, Martine Huygens, Helene Voogdt, Maaïke Meurs, Janke de Groot, Annemarie Lamain, Karlijn de Bruin, Anne Brabers, Conchita Hofstede, Roland Friele, Lies van Gennip. Samen aan zet! eHealth-monitor 2019.

Dit is een uitgave van Nictiz en het Nivel
Den Haag en Utrecht, november 2019
©Nictiz en het Nivel